

كۆنگرەى جھانى

(ژئان له نىوان پىوانه يونىفرسالىه كان وه كۆتوبه نده لۆكالىه كاندا)

سهركه وتوانه به رىيوه چوو.

له رۆژه كانى 18 و 19 ى مانگى مارسى 2005 كۆنگرەى جھانى ژئان به ئاماده بوونى دهيهها ليكۆله ره وو ههلسووراو پسپورى مهسهله كانى ژئان له وولاتانى جۆراوو جۆره وه له رۆژه لاتی ناوه راست وه وولاتانى رۆژئاوا به ستر. لهو دوو رۆژه دا له به ربه پىزى و جۆراوو جۆر بوونى بابه ته كان وه زمانه كان، چ قسه كه ران وه يان ئاماده بووان زۆر به گه رمووگورىه وه به شداريان له گفتووگۆو قسه و باسه كاندا ده كرد. كۆنگرەكه به شيويه كى ئىسپاتى وه زانستيانه وه له ئاستىكى به رزدا كيشه كانى ژئانى له وولاتانى رۆژه لات وه رۆژئاوا خسته به رباس و ليكۆلینه وه وه ريگاچاره ى مرۆقانه و جھانى خسته به ردهم كۆنفرانسه كه كه له درىژه ى كاره كانى كۆنفرانسدا له دواى ئه و دوو رۆژه كارىان له سه ر بكرىت له لايهن ده ولت، ياسا، UN وه رىكخراوه كانى ژئان و مافى مرۆقه وه. جھانى بوونى مافه كانى ژئان به بى له به رچاووگرتنى وابسته ى قه ومى، ئايىنى وه فه ره نگی، له گۆشه و بۆچوونى جۆراوو جۆره وه خرايه به رباس و ليكۆلینه وه وه بوه تىماى سه ره كى كۆنفرانسه كان له و دوو رۆژه دا. سه ره نجامى كۆنگرەكه وه قسه و باسه كانى: دهنگدان به برىارنامه يهك كه له لايهن رىكخه رانى كۆنفرانسه وه ئاماده كر ابو و سه باره ت به باسه كانى كۆنگرە وه به ئه نجام گه ياندى و ناردنى بۆ UN وه مافى مرۆقه.

پىكهاتنى تۆرى نيوته وه ى بۆ به سه ره نجام گه ياندى ئامانجه كانى كۆنگرە و به رگرى له مافه كانى ژئان وه پشتىوانى له بزوتنه وه رادىكاله كانى ژئان له وولاتانى جۆراوو جۆرى جھاندا، ده سكه وتىكى مه زن بوو كه هه موو به شداربووان جهختيان له سه ر كرد وهك يه كىك له ده سته كه وته كانى كۆنگرە.

دهنگ دان به نامه يه كى پشتىوانى له خۆپيشاندا نه كانى قوتابىانى شارى به سه ره وه ناردنى بۆ لايهنه په يوه ند داره كان.

شايانى باسه كه ناله كانى راگه ياندى چه ند رۆژ پيش كۆنگرە وه له كاتى كۆنگرە شدا هه واله كانى كۆنگرە ى بلاوكرده وه، (نافتون بلادىت) رۆژنامه ى سه ره سه رى سوید، رادىو ى سه ره سه رى وه سه ره كى سوید P1، رادىو ى پرتو سه ره سه رى روو به ئىران، رادىو ژئان، زىبار، ناشتى، هاو پىشتى، بانگه وان، مالمو، جگه له وه ساىته سویدى عه ره بى وه كوردیه كان.

رۆژى يه كه م:

كۆنگرە له لايهن فرىشته وه به هاوكارى ناديه مه حمه د وه هلاله رافع به رىيوه برا.

(لیلی لهنگری) له ئەفغانستانه وه سهبارهت به باروودۆخی ژنان له دواي تاله بان وه گرفته كانيان، زهبرووزنگ له شيوه ي جوړاوو جوړ له بهرام بهر ژاندا، وه چوښه تي كار كردنمان بو به دهسته ياني باروودۆخيكی باشر بو ژنان له ئەفغانستان، وه به ستنه وه ي خهباتي ژناني ئەفغانستان به بزوتنه وه ي هكسانيوخوزي له وولاتاني دنيا وه به تايبهت وولاتاني ژيردهستي داگيركاري ئەمريكا.

(نوال سهعداوي) نوسه وه ههلسوراوي ناسراوو، سهبارهت به باروودۆخی ژنان له مسر وه، خهبات و كوڤنه داني ئەو بو گوړيني ئەو باروودۆخه، وه چوښه تي يهگرتن وه هاوكاري بزوتنه وه ي راديكال و پيشكه وتنخواز له سهراسهري جهاندا بو چاكردي باروودۆخی ژنان وه به رسميهت ناسيني مافه جهاني و ئينسانيه كانيان قسهو باسي كرد. دهوري داگيركاري ئەمريكا وه ئيسلامي سياسي به سهر ژياني كوڤه لاني خهك بهگشتي وه ژنان به تايبهتي ئەوهش له وولاتاني روژهلات وه به تايبهت له ئيستادا ژناني عيراقی خسته روو. وه پيداويستي داواكاري

كوڤگره ي دووپا تکرده وه كه پيکه ياني ئەو شه به كه يه كه له ههلسوراوان وه نوينه راني بزوتنه وه ي هكسانيوخوزي ژنان بو بهرگري له مافه كانيان.

(ئهزهم كهم گويان) ههلسوراو وه نوسهري مهيداني ژنان وه ئايين و ياسا، سهبارهت به باروودۆخی ژنان له ئيران، دهوري جمهوري ئيسلامي له باروودۆخه دا، وه هاوخهباتي هاوسهنگهري بزوتنه وه ي هكسانيوخوزي ئيران له گهله وولاتاني دنيا وه به تايبهت له ئەمرودا له گهله ژنان له عيراقدا. وه دوپا تکرده وه ي پيکه ياني توړي نوينه رايه تي سهراسهري.

(هيلينا مولاندر) نوينهري ئەمنستي، سهبارهت به دهورونه خشي ئەمنستي له م باروودۆخه مهينه تباري ژناندا له زوريك له وولاتاني جهان وه ئەو نامارانه ي كه له بهر دهسته ياندا يه، وه به تايبهت له ئيستادا كه مپينيكيان له دژي زهبرووزنگ له بهرام بهر ژاندا خسته وه گه. وه قسه ي له سهر ناماده يي ئەمنستي كرد بو هاوكاري ريخراوو لايه نه پيشكه وتنخواز هكان بو گوړيني ئەو باروودۆخه. وه له هه مانكاتدا گرنگي ئەو توړي نوينه رايه تي يه كه گوڤگره قسه ي له سهر كردوه.

(شهريف ههتاه) ههلسوراوي بزوتنه وه ي مافيمروڤ له مسر، سهبارهت به گرنگي گوڤگره كه كه ههنگاويكه له راستاي داسه پاندي مافه جهانيه كاني ژاندا، وه هاوكاري زياتري بزوتنه وه راديكال وه ي هكسانيوخوزان له سهراسهري جهاندا. وه له كو تاييدا به پرسيار وه گفوتگو كو تاي به و برگه يه هات.

پانيلي دوهم:

(لهيلا قهرايي وه هانا لارشون) نيشانداني فيلميك له ژير ناوونيشاني (به رهو رزگاري) سهبارهت به باروودۆخی ژنان بوو له ئەفغانستان. رووداوه كاني فيلمه كه قسهو باسي ژنان بوو سهبارهت به زهبرووزنگ وه فره ژنه له بهرام بهر ژاندا، جگه له وه سهبارهت به نه بووني ئەمنيهت بو ژنان له هه موو مهيدانه كاندا.

قسه كه رهكان:

نوينه راني دامو دهزگا دهوله تيه كان وه ريخراوه كاني ژنان له وولاتاني ئەوروپا. بو خسته رووي كيشه ي ژناني خارجي دانيشتوي ئەوروپا له لايه ن ريخراوه كاني ژنانه وه، وه رووبه روو بو نه وه ي داموده زگا دهوله تيه كان وه لايه ن پيه وه ندي داره كان به م مه سه له يه وه.

(ئوللا ھۆفمان) نوپنەرى حيزبى چەپ لە پەرلەمان وە ھەلسوروى ژنان، سەبارەت بە باروودۆخى ژنانى سوید وە ژنانى لەدايکبوى دەرەوى سوید کرد، وە دەورى دەولەت و یاسا لەو باروودۆخەدا کە لە قسەکانیدا ئەو ھات کە بۆچوونى جياواز سەبارەت بەو باروودۆخە ھەيە وە دەولەت لەبەرامبەر باروودۆخى ژناندا کەمتەرخەم بوە، بەلام من لەگەل بۆچونەکانى ئەم کۆنگرەيەدا ھەم وە دروستکردنى ئەو تۆرە کارىكى باشە لەو راستايەدا.

(ماریپیلار) نوپنەرى پاريزگای ستوکھولم خۆشحالی خۆى لە

ئامادەبونى لەکۆنگرەدا دەربرى وە کۆنگرەى بەھەنگاويكى سەرکەوتوانە لەراستاي ئامانجەکانیدا ھەلسەنگاند. وە لایەنگرى خۆى لە بابەت وە بریاروو بریارنامەکاندا دەربرى. چۆنیەتى کارکردنى ئەوان سەبارەت بە کچان وە ژنانى پەناھەندە بەشیکى تری باسەکەى بوو.

(ھالە رافع) سەبارەت بە باروودۆخى ژنانى پەنابەر لە ئەوروپاکە لە وولاتانىکەو ھاتوون کە یاسا بەپىي شەریعەتى ئىسلام دارىژراو بەتایبەت لە سوید، ژنان لە ژیر دەسەلاتە ئىسلامیەکاندا بەھۆى دین، یاسای دژى ژن، وە فەرھەنگى پیاوسالاریەو دەچەوسینەو تا رادەى کوشتن، وە ھەمان ئەو ژنانە لە ئەوروپاشدا ھەمان چەوسانەو ھەمان لەسەر بەلام ئەم جارەیان بە بیانوى تر ئەویش ریزدانان بۆ ئایین وە فەرھەنگە جياوازهکان. ھۆکارى ئەم باروودۆخە لە ئەوروپا چىیە؟ لەلایەك خودى خیزانەکان کە ھەلگری بیروبۆچوونەکەن، وە لەلایەكى تر دەولەت وە کۆمەلگای ئەوروپا، پاشان چ کارىک بکرى؟ ریکخراوەکانى ژنان لەم نیویدا رۆلىكى بەرچاویان بینىو وە دەبیت دەولەت گرنكى زیاتر بدات بەھەلسورانى ریکخراو رادیکالەکان، پاشان گرنكى دانى خودى دەولەت بەناوچە پەناھەندە نشینەکان چ لەبارى ئابورى یان سیاسى و ھەیان کۆمەلایەتى.

(میریەم ئەفراسیاب پور) لیپرسراوى کەمپینى دیفاع لە ژنان لە ئیران وە مەسئولى پرۆژەى (کچانى ئەرترون) لە شارى قیستروس. سەرەتا بە شیوہیەكى گشتى سەبارەت بە باروودۆخى ژنان لە سوید پاشان میریەم سەبارەت بە کچانى پەنابەر وە ئامارى ئەو کیشەو گرفتارەى کە تووشیان بوە دوا، پاشان نامانجى پرۆژەکەیان وە شیوہى کارکردنیا تیايدا بۆ ژاککردنى باروودۆخى کچان لەو شارەدا.

(ریگا روف) ھەلسوروى بزوتنەوہى یەكسانى خوازی ژنان سەبارەت بە باروودۆخى ژنان لە عیراق و کوردستان لەدواى داسەپاندنى شەروو بالادەست بوونى ئىسلامى سیاسى بەتایبەت لە ناوہراست و خواروى عیراقدا، وە چۆنیەتى کارکردنى بزوتنەوہى یەكسانى خوازی دنیا بۆ پشتیوانى کردنى ژنان وە بزوتنەوہکەیان لە عیراق، وە وەلانى یاساو دەستورى ئیستا وە دامەزراندنى یاسایەكى عیلمانى وە جیایى دین لەدەولەت، کە تەنھا لەم رىگایەوہ ژنان لە عیراقدا ئەتوانن بەرەو یەكسانى ھەمەلایەنە ھەنگاوو بنین.

(بەھار مونز) نوپنەرى ریکخراوى ئازادى ژن لە نەرویج سەبارەت بە بەشودانى زۆرەملىی کچان لە نیوان خیزانە پەناھەندەکانى نەرویج دوا. بەھار سەبارەت بەوکیشەیەو سەرەنجامەکانى پاشان چۆنیەتى ئاردنەوہى کچان بۆ وولاتانى خویان وە بەشودانیا ن لەوى، وە ئەو ئامارانەى کە لەلایەن ریکخراوہکانەوہ سەبارەت بەم کیشەیە ھەيە خستىە روو. چۆنیەتى کارکردنى ئەم ریکخراوہ لە نەرویج لەراستاي چارەسەرکردنى ئەم گرفتهو وە ئەو رىگریانەى کەلەبەردەمیاندا بەشیکى تری قسەو باسەکانى بوو. دەورى دەولەت وە دامودەزگاکانى لەم مەیدانەدا چىیە ؟ قسەى لەسەر کرد.

(سارا محەمەد) سەبارەت بە ریکخراوى ھەرگیز پیلا و فادیمە لەیاد نەکەن دوا، وە چۆنیەتى کارکردنیا بۆ چارەسەرکردنى کیشەکانى ژنان، وە دەورنەخشى دەولەت لەو مەیدانەدا وە ئاستى ھاوکارى کردنیا ن لەگەل ریکخراوہکانى ژناندا بەرگەيەكى تری قسەو باسەکانى بوو. گرفتى رىگری ریکخراوہکان لە بەرەو پىشبردنى کارەکانیا ندا بابەتیکى تری باسەکەى بوو.

ئەم بەرگەيەش بە پرسياروو گفتووگوۆ لەگەل پانيلیستەکاندا کۆتای پیهات.

دوایین بەرگەي رۆژي یهکەم:

(ههلاله رافع) له کۆتاییدا قسهو باسیکی کورتی سهبارەت بە بابەتەکانی ئەو رۆژه وە نەتیجەگیریهکان کردەو، وە بریارنامەکانی خستەبەرباس و لیکۆلینهو، وە سەرەنجام دنگیان پیدرا وە لە هەمانکاتدا پیدایستی دەسبەکاربوونی خیرای تۆری نوینەرایەتی بزوتنەوێکانی ژنان لە وولاته جۆراووجۆرهکاندا خستەروو، که له ئاییندهیهکی نزیکدا ئیعلان دەکریت.

له کۆتاییدا سوپاسو دەستخۆشانهی بهریوهبهری کۆنگره

بۆکۆمیتەي بهریوهبهری کۆنفرانس وە دابهشکردنی گول بهسەریاندا که پیکهاتبوون له (نازەنین سالح، شوخان قادر، سوژان ئەمین، نەوال محمود، ریگا رثوف، بهیان ناسح، شیرین احمد، رینوار جهبار، سیوان بالانی، کوردۆ دەرویش وە جهمال ئەیوب).

رۆژي دووهمی کۆنگره

رۆژي دووهمی کۆنگره به زمانهکانی عەرەبی کوردی وە

فارسی بوو، هەرەک رۆژي یهکەم بهشداربووان وە ئامادهبووانی کۆنفرانسهکه بهگەرمووگوریه وە بهشداریان له گفتووگووو قسهوباسهکان دهکرت.

پانیلی یهکەم: سهبارەت به باروودۆخی سیاسی و کۆمهلايهتی وئابووری عیراق وە ژنان لهو ههلومهرجهدا.

(ههلاله رافع) سهرهتا بهخیرهاتنی ئامادهبووانی کرد وە سهبارەت به ناوهرۆکی کۆنفرانس وە ئامانجهکهی دوا. وە سهبارەت بهو سهرهنجامانهی کهله رۆژي یهکەمدا بهدەستهات وە بریارنامەکان قسهوباسیکی کرد. پاشان لهویشدا بریارنامەکان قبول کران وە خراڻه بهرباس و لیکۆلینهو.

(ناديه محمود) باسهكهی سهبارت به باروودۆخی عیراق له مرۆدا وه ژنان له سایه‌ی نه‌بوونی ئەمنیه‌ت و ئازادی وهك یهكك له‌ئاكامه‌كانی داسه‌پاندنی شهر به‌سه‌ر كۆمه‌لانی خه‌لكدا وه ده‌رگا ئاوه‌لاكردن بۆ ئیسلامی سیاسی. باروودۆخی سیاسی و كۆمه‌لایه‌تی و ئابووری ناهه‌مواری كۆمه‌لگا به‌گشتی وه ژنان به‌تایبه‌تی. پاشان دیاری ده‌ستی حكومه‌تی كاتی بۆژنان وه دواتر پاش هه‌لبژاردن ژنان به‌ره‌و رووی چ وه‌زعیك بونه‌ته‌وه. له ئیستادا ئه‌ركی بزوتنه‌وه‌ی پیشكه‌وتنخواز وه مه‌ده‌نی له‌م هاوكیشه‌یه‌دا، وه كاركردنیان بۆ داسه‌پاندنی ده‌ستوریکي مه‌ده‌نی له عیراقد، وه جیایی

دین له‌ده‌وله‌ت. كۆنگه‌ری ئازادی عیراق وه ئامانجه‌كانی به‌شیکي تری قسه‌و باسه‌كانی بوو.

وه‌برگه‌ی كۆتای پانیلی یه‌كه‌م به‌ پرسیاروو سه‌رج وه گه‌فتووگۆ له‌لایه‌ن ئاماده‌بووانه‌وه كۆتایی پیهات.

پانیلی دووهم:

قسه‌و باسه‌كانی به‌شی دووهم له چه‌ند بابه‌تیکی جیاواز پیکهاتبوو:

(ئالافه‌رج) سه‌رنوسه‌ری یه‌كسانی وه نوینه‌ری ریکخراوی ئازادی ژن له فعیراق_ فنلندا. ناوینیشانی باسه‌كهی سه‌بارت به (چۆنیه‌تی گه‌رانه‌وه‌ی مه‌ده‌نیه‌ت بۆ كۆمه‌لگای عیراق) وه دیارده‌و نیشانه‌كانی مه‌ده‌نیه‌ت له میژووی دیارده‌ كۆمه‌لایه‌تییه‌كان له‌عیراقد به‌ پیی لیکدانه‌وه‌یه‌کی زانستیانه. چۆنیه‌تی کارکردی شه‌روو نائه‌منی له نه‌هیشتنی ئاسه‌واری مه‌ده‌نیه‌ت له كۆمه‌لگادا. وه له‌هه‌مانكاتدا كۆلنه‌دانی كۆمه‌لانی خه‌لك وه بزوتنه‌وه‌ی پیشكه‌وتنخواز بۆ گه‌رانه‌وه‌ی كۆمه‌لگایه‌کی شایسته‌ی

ئینسان له‌م سه‌رده‌مه‌دا. سه‌بارت به‌ پرۆسه‌ی گۆرانکاری یاساكانی ئەحوال شخصی وه‌ده‌روونه‌خشی بزوتنه‌وه‌و هه‌لسوراوانی ژنان تیایدا. له كۆمه‌لگایه‌کی له‌م چه‌شنه‌دا باروودۆخی ژنان وه ده‌وروو نه‌خشیان له گۆرانکاریه‌كاندا.

(سوسن سلیم) لیپرسراوی كه‌مپینی نیونه‌ته‌وه‌ی دژی زه‌برووزه‌نگ له به‌ریتانیا. ناوینیشانی باسه‌كهی (كوشتنی نامووسی و هۆكاروو چاره‌سه‌ری). له‌م باسه‌دا چه‌ند نموونه‌یه‌کی زیندوو له كوشتنی نامووسی چ له كوردستان یان له ده‌ره‌وه‌ی وولات خرایه‌ روو، وه سه‌بارت به هۆكاره‌كانی ئەو كوشتنانه وه ده‌وری ده‌سه‌لاتداران ، یاساكان و ئایین له‌م دیارده‌یه‌دا خرایه‌ به‌رباس و لیکۆلینه‌وه. سوسن ناماریکی خسته به‌رده‌م كۆنگره كه كوشتنی 9000 ژنه له 10 سالی دوایدا له عیراق. پاشان سه‌بارت به ریگا چاره‌ی ئەم دیارده‌یه له‌كوردستان جگه‌له هوشیارکردنه‌وه‌ی كۆمه‌لگا وا

ناساندنی مافه‌کانی ژنان له‌هه‌موو بواره‌کاندا، چاره‌سه‌ری سه‌ره‌کی دامه‌زاندنی حکومه‌تیکی غه‌یره قه‌ومی و غه‌یره دینییه له کوردستان که جیایی دین له ده‌ولت بسه‌لمینی.

(به‌هار مونزر) هه‌لسوراوی بزوتنه‌وه‌ی یه‌کسانی خوازی ژنان له نه‌رویج . بابه‌تی باسه‌که‌ی (به‌شودانی زۆره‌ملیی کچان له ئه‌روپا) له باسه‌که‌یدا قسه‌ی له‌سه‌ر ئه‌وه کرد که پاکستانیه‌کان له نه‌رویج یه‌که‌م ملییه‌تن که ریژه‌ی به‌زۆر به‌شودانی کچان تیا‌یاند زۆره پاشان له ناو کوردا، ئه‌مه به پپی ئاماری ریکخراوه ره‌سمیه‌کانی نه‌رویج. کاری ریکخراوه‌کان به‌رامبه‌ر به‌م دیارده‌یه وه راده‌ی به‌ته‌نگه‌وه‌بوونی ده‌ولت به‌شیک‌ی تری باسه‌کانی بوو.

(مه‌رنوش موسه‌وی) لیپرسراوی ریکخراوی ره‌های ژن له ئیران. سه‌باره‌ت به باروودۆخی ژنان به گشتی وه ده‌ورونه‌خشی بزوتنه‌وه‌ی یه‌کسانی‌خوازی دنیاو هاو‌پشتی وهاوکاری بزوتنه‌وه‌کان له وولاته جیاوازه‌کاندا بابه‌تی باسه‌کانی بوو. پاشان ده‌ووروونه‌خشی ریکخراوی ئازادی ژن له عیراق وه هاوکارییان له‌گه‌ل ریکخراوی ره‌هایی ژن له به‌ره‌و پیشچونی باروودۆخی ژنان له عیراق. پاشان سه‌باره‌ت به تووری نوینه‌رایه‌تی ژنان قسه‌و باسی کرد.

ئهم گۆشه‌یه‌ش به به‌شداربوونی گه‌رمووگوری ئاماده‌بواندا به پرسیارووگفتووگۆ کۆتایی پیهات.

هه‌لاله رافع
به‌ریوه‌به‌ری کۆنگره

رېكخراوى نازادى ژنله عىراق
كۆمىتەى دىفاع له ژنان له عىراقدا
0046739084190
halala_rafii@yahoo.com